

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כתיבות לפרשת שבוע

פרשת ויצא

"ויצא יעקב.. ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום.. ויחלום והנה סולם מוצב ארצה.. והנה מלאכי אלוהים עולים ויורדים בו". **מראות הסולם ליעקב כברית בין הבתרים לאברהם**. פרשה מופלאה זו אומרת דרשני. ויצא יעקב, ויברח יעקב מבעיא לי? מה טיב המקום הזה שבסיבתו נגלו לו המראות? מה טיב האבנים הללו? מה משמעות הסולם הזה שראשו מגיע למרום? מי הם המלאכים הללו הנחפזים לעלות ולרדת? מה ראה שם שנתירא?

ובכן, כאשר יעקב ראה שסדרי בראשית נשתנו לו בשקיעת החמה קודם זמנה, **כי בא השמש, כיבא** כביכול אור השמש, הבין שלא בכדי עבר במקום **שבו נעקד אביו יצחק**. בנקודה זו ממנה הושתת העולם, ממנה נצבר עפרו של אדם הראשון, שם ראה לאסוף אבנים ולקבוע תפילת ערבית. הן (לפי המדרש), אותן אבנים **אבני מזבח של יצחק אביו**, ושל שנים עשר שבטי ישראל, [כחלונות בית כנסת] והקב"ה העלים המקום ההוא שלא יתקוטטו עליו אומות העולם לבוא ליטלו בזרוע, או שהשבטים יתקוטטו לאמור, בחלקי ייבנה מקדש, [כדברי הגמ' רצועה יוצאת מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין ובה מזבח בניו]. העלים ה' את מקום המקדש עד לשעתו, עד "למקום אשר יבחר ה'", לכן ראה להתעכב שם, במקום צינור חיבור שמים וארץ.

בן שבעים וארבע שנים היה באותה שעה, אחר שברח מעשו ונטמן ארבע עשרה שנה בלימוד מכליותיו יסודות תורה, הוא יוצא במצוות אביו שנאמרה לו לפני ארבע עשרה שנה. [לכן כתוב ויצא ולא ויברח], ו"א **ויצא: יצא לגלות כמי שהרג הנפש בשגגה**, כי אי האמת הצרופה שבה הופיע בפני יצחק בשם עשו, קיננה בליבו מחשש לשון רמיה שהיא כחיצים. ואמנם (לפי מדרש) סוף **שדמעות עשו לא היו לשווא**, שילמנו עליהן דמים יקרים. ומפני שלוש דמעות אלה נפלו לשלוש גלויות, מצרים, בבל, ואדום. וכנגד **צעקת עשו הגדולה ומרה מרדכי צעק צעקה גדולה ומרה**.

וישכב במקום **ההוא בהר המוריה**, לקח מאבני המקום כדרך שחסידיים מניחין בליל ט' באב אבן מתחת לראשיהם, כי רצו עבדיך את אבניה, זכר לחורבן. במראות הסולם ראה בניינים וחורבנות וכל קורות בניו אחריו. "וישכב במקום ההוא", במקום ההוא שכב אבל קודם לא, כנאמר בדוד שאיווה לבנות מקום לה' לאמור: "אשר נשבע לה' **נדר לאביר יעקב** אם אעלה על ערש יצועי אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אשר אמצא מקום לה' משכנות **לאביר יעקב**". יעקב הוא שהביאו לדוד, לא ליתן תנומה לעיניו עד ייבנה מקדש במקום הזה ממש.

מי הם המלאכים האלה? "א הם אותם מלאכים שאמרו לפני הקב"ה בבריאתו של עולם, "מה אנוש כי תזכרנו", שהאדם כולו קטטות. ובסדום ירדו ואמרו "כי משחיתים אנחנו" כי צדקנו בדברנו על רוע מעלליו של האדם. ולפני מתן תורה אמרו "תנה הודך על השמים", כי תורה לא תתקיים בבני אדם כי אם בפמליא של מעלה, הרוחנית הנאצלה. עתה הראה להם הקב"ה הפך דבריהם, **דמות יעקב שהוא בחיר האדם** לאמר: לקלסתר פני זה האיש התכוונתי בבריאת האדם. ואמנם [לפי המדרש] המלאכים נתקנאו ביעקב ובאו לפגוע בו, לפיכך כתוב "והנה ה' ניצב עליו ויאמר אני ה' אלוהי אברהם אביך ואלוהי יצחק". כביכול היה מניף עליו יתברך בידו, כאב המניף ידו לשמר את בנו מפני מזיקים.

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כעיונות לפרשת שבוע

אמרו חכמים: עולין ומסתכלין בדיוקנו של מעלה, יורדין ומסתכלין בדיוקנו של מטה. פניו של יעקב חקוקין במרכבה של מראות יחזקאל, חקוק בכסא הכבוד. ביחזקאל כתוב: "ודמות פניהם פני אדם, ופני אריה אל הימין, ופני שור מהשמאל ופני נשר לארבעתן". ובפרשתנו אומר יעקב: **אכ"ן** [אריה כרוב נשר] יש אלהים במקום הזה **ואנכ"י** [אריה נשר כרוב יעקב] לא ידעתי. כביכול ראה יעקב במראות הסולם כאספקלריא המאירה את פניו. ולא הבין מה משמעות העניין. עתה הפנים משמעות הדברים, הוא נדרש להיות כאב המליץ לפני הבורא על בניו. ואמנם, נחוץ שיהיה לנו מליץ שם בכסא הכבוד, אבינו יעקב שסבלותיו וקורותיו הם כדברי הרמב"ן דוגמה לקורותיה ומצוקותיה של האומה. וכל אימת שה' ית' ממשש כביכול בכסא כבודו, רואה **אמת ליעקב** ומרחם על מקדשו ובניו. כי בסולם זה ראה יעקב כל קורותיה של האומה [מד"ר ותנחומא] שרי אוה"ע בבל ומדי ויון עולים בשליבותיו ויורדים, שר אדום לא יורד, **"ויירא יעקב מאוד"**. נענה משמים, את אדום יוריד ה' כנבואת עובדיה.

המחנכים ייטיבו למצות כל פסוק במראה הגדול הזה לא רק לתוכנו כי אם ובעיקר ללמד שהתורה אינה סיפורי עלמא אלא תורת חיים לסלול דרך לחיי עלמא. לידע שהאבות פעלו וראו תוצאת מעשיהם לדור דורים למען יהיו מטבע תפילה ודמות חיים לבניהם אחרים.

התלמידים לא יכולים להגיע להבנת מושג **מעלת האבות** בלא שיכוונו לכך ע"י המורה מתוך עיון בכתובים וממה שמסתתר בתיבותיה של התורה. ובנוסף יהיה הכרח **לסוגיות תמך** מהמדרש ומדברי הגותם של חכמי האומה. אי אפשר שילד, וגם זה המתבגר, ישיגו או יוכלו להקיף בדעתם מושג האבות ומעלתם. מושג זה מתפתח ומקבל ממדים תוך כדי עיון ולימוד, בצד הפשטים גם הדרש. אלה יוצקים אט אט אמונה בלב הילד וזו הולכת ומתרבה עד שקונה קניין קבע בדעתו. משימה נכבדה זו תובעת תביעה גדולה מהמורה לאופן ההערכות לדיון בסוגיות כזו שבפרשתנו.

שבת שלום לצוות המורים המחנכים